

RESSENYES

La commemoració de l'Onze de Setembre

Josep Lluís Martín i Berbois

HISTORIADOR

Pere ANGUERA, *L'Onze de Setembre. Història de la Diada (1886-1938)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008.

L'autor d'aquest llibre, el catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat Rovira i Virgili Pere Anguera, ens avança en la introducció del llibre que aquest treball és el resultat de quasi vint anys de feina; un fet que ben aviat el lector podrà comprovar i que farà que no quedi decebut a la fi de la lectura. Anguera ha fet un magnífic treball sobre el tema de la commemoració de l'Onze de Setembre a Catalunya, tot i que fa algun esment d'alguns actes duts a terme a l'estranger, des de finals del segle XIX fins poc abans de la fi de la Guerra Civil.

La minuciositat en l'explicació dels esdeveniments i l'extraordinari quantitat d'informació additiva, a partir d'un elevat nombre de notes a peu de pàgina, és un complement extra i gratificant per a aquells que es dediquen al món de la història i per a la gent interessada per tot allò que engloba el tema del nacionalisme català. No obstant això, la concreció del tema tractat pot fer que el lector no especialitzat pugui perdre's en alguns passatges enmig de l'abundant conglomerat d'informació.

És necessari ressaltar que l'èmfasi es posa en la paraula *commemoració* i no *celebració*, lluny de la dimensió amb què molta gent veu aquest esdeveniment, possiblement per la manca de coneixement sobre els fets

succèits en l'assalt final de les tropes felipistes, només com un dia festiu i res més. Pensem amb l'autor que l'essència de l'Onze de Setembre ha de ser el reconeixement a tots aquells catalans que van lluitar i van perdre la vida per defensar la gent, les llars i, en conjunt, la llibertat del seu país: Catalunya.

Al llarg de tot el llibre l'autor ens identifica l'esmentada essència amb nombrosos exemples, per mitjà d'una consulta exhaustiva de la premsa de l'època, per mostrar-nos com l'Onze de Setembre va ser un esdeveniment del tot rellevant per a una bona part de la societat i la política catalanes des de la darrerria del segle XIX, concretament amb el funeral convocat per un sector del Centre Català, el 1886, a Santa Maria del Mar de Barcelona i a la parròquia del Fossar de les Moreres, que acollia les restes dels barcelonins traspassats en combat contra les forces borbòniques. La primera referència a l'Onze de Setembre com a procés reivindicatiu prové d'un poema anònim, amb una important reivindicació lingüística radical, del 3 de gener de 1869 (p. 23-24).

Aquesta commemoració va anar adquirint més protagonisme a mesura que transcorrien els anys i, sobretot, els esdeveniments polítics. Una de les commemoracions més rellevants i polèmiques va ser la del 1901, amb un important component reivindicatiu i una notable influència de públic, un acte que va finalitzar amb una destacada càrrega policial i la detenció de vint-i-tres persones. La rellevància dels fets va provocar una important mobilització ciutadana que va culminar amb l'alliberament dels detinguts.

La commemoració de l'Onze de Setembre anirà prosseguint amb el pas dels anys amb més o menys èmfasi, tot depenent de les possibilitats polítiques. Així, per exemple, comenta a través de *La Veu de Catalunya*, diari portaveu de la Lliga Regionalista, del 9 d'octubre de 1922, que: «Políticament, no tenim, encara, avui, les llibertats que gaudien els catalans de 1714 i que havien servat gràcies a l'esforç suprem amb què els herois de 1640 deturaren gairebé un segle la decadència nacional de Catalunya. Espiritualment, però, som ja molt més endavant i avui Catalunya té una consciència nacional prou forta i prou viva, una consciència nacional que no tenia ja l'any 1714» (p. 249).

Aquest ímpetu es va veure truncat per culpa de la dictadura de Miguel Primo de Rivera, quan la commemoració de l'Onze de Setembre va ser totalment prohibida. Malgrat les restriccions i imposicions de la Dictadura, a certes ciutats i poblacions catalanes es duran a terme algunes activitats a favor

de la Diada Nacional. Aquesta situació va ser capgirada amb l'arribada de la Segona República, en què sobresortiran les commemoracions dels anys 1932 i 1934 arran de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia i de la polèmica Llei de contractes de conreu. L'arribada de la Guerra Civil va enaltir, encara més, els sentiments nacionals amb la comparació d'aquesta guerra amb la del 1714.

Al llarg de tot el text Pere Anguera demostra extensament com el sentiment nacional català amb relació a la commemoració de la Diada Nacional va anar creixent amb el transcurs dels anys, tot depenent de la situació política espanyola però no catalana, la qual sempre va estar al capdavant dels actes fos quina fos la tendència política. A més a més, el llibre demostra per primera vegada l'esforç de la nacionalització territorial de la Diada i els seus components reivindicatius arreu del Principat.

En definitiva, aquest llibre és una important aportació per a la historiografia cultural catalana, tant en l'àmbit general com local, que a partir d'ara caldrà tenir present per conèixer millor la història de la commemoració de l'Onze de Setembre.